

**Урахування сучасних підходів до навчання української мови
учнів 8-9 класів ЗНЗ**

*Галина Шелехова,
канд. пед.наук, ст. наук. співр.,
Інститут педагогіки НАПН України*

УДК 372.8:811.161.2

Анотація. У статті розкрито особливості навчання української мови учнів 8-9 класів крізь призму сучасних підходів, зосереджено увагу вчителів на способах навчання в умовах компетентнісного, особистісно орієнтованого й діяльнісного підходів. Зроблено акценти на необхідності забезпечення мотивації навчання учнів, рефлексії, на особливостях домашнього завдання відповідно до типу уроку, деяких аспектах оцінювання навчальних досягнень.

Ключові слова: компетентнісний, особистісно орієнтований, діяльнісний підходи, мотивація навчання, рефлексія, оцінювання навчальних досягнень учнів.

Зміст навчання української мови в основній школі й технологія його засвоєння нині базується на прогресивних особистісно орієнтованому, компетентнісному й діяльнісному підходах до навчально-виховного процесу, важливими складниками яких є особистісно орієнтована взаємодія вчителя з учнем; спрямованість не тільки на засвоєння учнями різноманітних знань і вмінь, а й на підготовку до життя, на навчання розв'язувати проблеми, що виникають на їхньому шляху, оволодіння такими якостями, які сприятимуть їм успішно здійснювати свою діяльність у різних ситуаціях; створення можливостей розглядати процеси спілкування, пізнання й учіння як діяльність. Технологізація цього процесу передбачає спеціальне конструювання навчального дидактичного матеріалу, системи уроків, методичних рекомендацій до проведення їх тощо. За цих підходів особлива роль відводиться груповій роботі, учнівським диспутам, рольовим іграм, розігруванням діалогів, веденню бесіди, розвиткові уяви, творчих здібностей, самооцінюванню, використанню освітніх можливостей позакласних заходів із мови тощо.

Проте на шляху розв'язання нових завдань виникають певні проблеми, зокрема: неготовність певної частини освітян до інноваційної діяльності; відсутність систем мотивації інноваційної діяльності в системі освіти, зокрема мовної; недостатнє фінансування. Існуюча система навчання здебільшого передбачає лише оволодіння учнями знаннями, а не діяльнісне застосування їх. Як результат опанування знань завершується в кращому разі розумінням їх, але аж ніяк не вмінням застосовувати в житті. За такої освіти знання на індивідуальному рівні дуже швидко втрачаються, а діяльність школяра не набуває знаннєвого характеру, тобто у свідомості людини не виробляється взаємозв'язку між здобутими знаннями й успіхами в житті й діяльності.

Зазначимо, що кризовий стан суспільства відбився і на системі освіти. Протиріччя в освіті й саме життя спонукають шукати більш ефективних способів навчання. Тому сьогодні ставиться завдання перебудувати навчально-виховний процес на засадах сучасних підходів, окреслених у Державному стандарті базової і повної середньої освіти.

Мета статті – висвітлити особливості навчання української мови учнів 8-9 класів крізь призму сучасних підходів, звернути увагу вчителів на оптимальні й ефективні способи навчання.

Методика навчання української мови в загальноосвітній школі послуговується такими поняттями, як *мета, завдання, зміст, принципи, технології, методи, прийоми, способи, засоби, форми* та ін., що у своїй сукупності становлять певну систему навчання мови. Нині всі освітяни відчули нагальну необхідність змінювати принципи, методи, прийоми, форми, засоби роботи тощо.

У вітчизняній лінгводидактичній теорії й освітній практиці актуальності набуло широке використання ще однієї категорії – *підхід до навчання*. С. Омельчук цій категорії присвятив цікаву наукову розвідку [3, с.2-8].

Поділяємо визначення поняття «підхід до навчання» дослідником Г. Селевком, який тлумачить його «як методологічну орієнтацію вчителя чи керівника установи, який спонукає до використання певної характерної

сукупності взаємопов'язаних ідей, понять і способів педагогічної діяльності [3]».

Наголосимо, що Державний стандарт базової і повної середньої освіти, затверджений Кабінетом Міністрів України, ґрунтується на засадах *особистісно орієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів*, які реалізовано в освітніх галузях, зокрема в галузі «Мови і літератури», і відображено в результативних складниках змісту базової і повної загальної середньої освіти. При цьому *особистісно орієнтований підхід* поєднує виховання й освіту в єдиний процес допомоги, підтримки, соціально-педагогічного захисту, розвитку дитини, підготовки її до життєдіяльності тощо. За такого підходу навчальний процес має бути насичений не лише знаннями, а й розумінням. В останнє десятиліття будується особистісно орієнтована система навчання, яка спирається, за визначенням О.М. Пехоти [4, с. 33], на такі положення:

- пріоритет надається індивідуальності, самоцінності, самобутності дитини як активного носія суб'єктного досвіду, що склався задовго до впливу спеціально організованого навчання в школі (учень не стає, а від самого початку є суб'єктом пізнання);
- під час конструювання й реалізації освітнього процесу потрібна особлива робота вчителя для виявлення суб'єктного досвіду учня;
- взаємодія двох видів досвіду учня повинна відбуватися не лінією витіснення індивідуального наповнення його суспільним досвідом, а шляхом постійного узгодження їх, використання всього того, що накопичене учнем у його власній життєдіяльності;
- розвиток учня як особистості (його соціалізація) відбувається не тільки шляхом оволодіння ним нормативною діяльністю, а й шляхом постійного збагачення, перетворення суб'єктного досвіду як важливого джерела власного розвитку;
- головним результатом учіння повинно бути формування пізнавальних здібностей на основі оволодіння відповідними знаннями й уміннями.

Визначальною ознакою *компетентнісного підходу* є зміщення акцентів на готовність учня застосовувати здобуті знання й набуті вміння й навички для розв'язання проблем, що виникають у реальному житті, він сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

Нині зміст освіти розглядається як відповідь на запитання: «*чого навчити?*», на відміну від традиційного (знаннєвого) змісту освіти – «*яких знань навчити?*». Компетентнісний підхід саме й робить акцент на діяльнісному змісті освіти, що передбачає запитання – «*Яких способів діяльності навчити?*» За такого підходу основним змістом освіти повинні бути дії, операції, які співвідносяться не стільки з об'єктом докладення зусиль, скільки з проблемою, яку потрібно розв'язати. Тому в навчальних програмах, зокрема і з української мови, ми намагалися діяльнісний зміст освіти передати з акцентом на способах діяльності, уміннях і навичках, які потрібно сформуванню, на досвіді діяльності, який повинен накопичуватися й усвідомлюватися учнями, і на навчальних досягненнях, які учні повинні продемонструвати.

Важливо наголосити, що *компетентнісний підхід* розвиває в учнів такі якості:

- активна позиція (енергійність, діяльнісна поведінка);
- самостійність (ініціатива, рішучість);
- комунікабельність (контактність);
- креативність (творчий потенціал).

(Докладніше про особливості компетентнісного підходу див. у матеріалах круглого столу [1]).

Третій із сучасних підходів – *діяльнісний* ставить орієнтиром формування й розвиток різних видів мовленнєвої діяльності. У центрі уваги цього підходу лежать механізми, що забезпечують процес формування й розвитку соціокультурних навичок із подальшою реалізацією їх у процесі комунікації, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного й природного середовища.

Як зауважував О.О. Леонт'єв: «Психологія нас вчить, що акт діяльності завжди має свідому мету, мотиваційну обумовленість, спрямований на матеріальний або нематеріальний предмет. Навчати діяльності – означає робити навчання мотивованим, вчити дитину самостійно ставити перед собою мету й знаходити шляхи, зокрема й засоби її досягнення [2]».

На цій методологічній основі відбувається реалізація етапів діяльнісного підходу:

- мотиваційного, у процесі якого ставиться навчальне завдання й актуалізуються ЗУН;
- планування та організація діяльності, спрямованої на вироблення універсальних навчальних дій;
- самоконтроль і самооцінка.

Отже, суть діяльнісного підходу в навчанні полягає не в тому, що учневі потрібно запропонувати виконати певні дії, які приведуть його до створення конкретного освітнього результату. За такої організації діяльності відсутнє головне – особиста ініціатива. Коли завдання «спущено зверху», а інтереси – бажання – потреби школяра ніхто не враховує, виникає закономірне запитання в учня: *«А навіщо мені це треба? Чому я повинен це робити?»*.

Реалізація діяльнісного підходу на уроці української мови змушує вчителя перебудувати свою діяльність, піти від звичного пояснення виучуваного матеріалу й надати можливість учням навчатися самостійно, у певній послідовності відкрити для себе нові знання й оволодіти ними. Тому дуже важливо, щоб діяльність учня на уроці була ним усвідомлена, особистісно значуща, тобто потрібно, щоб учень для себе з'ясував: *що я хочу зробити, навіщо я це роблю, як я це роблю, як я це зробив*.

Як наголошував Я.А. Коменський: *«...Людей варто навчати найголовнішим чином того, щоб вони здобували знання не з книг, а спостерігали самі небо і землю, дуби і буки, тобто щоб вони досліджували й пізнавали самі предмети, а не пам'ятали лише чужі спостереження й пояснення»*.

Визначаючи методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу на уроках української в усіх класах, зокрема у 8-9 класах, одним із основних завдань має бути: навчити учнів *застосовувати здобуті знання й набуті вміння й навички для розв'язання проблем*, що виникають у процесі навчання. Тому на перший план виходить діяльнісний підхід у навчанні з акцентом на способах діяльності, уміннях і навичках; розвиток уміння сприймати інформацію особистісно, інтерпретувати й оцінювати її залежно від власної картини світу, рівня розвитку.

Урахування особистісно орієнтованого підходу щодо створення технології уроків української мови в основній школі сприяє з'ясуванню особливостей їх, серед яких: 1) створення оптимальних умов для стимулювання вибору кожним учнем змісту, методів навчальної діяльності; індивідуалізації навчання всіх видів мовленнєвої діяльності; розвитку творчої активності й самостійності; для формування в учнів комунікативних умінь із залученням когнітивних та емоційних видів діяльності;

2) урок з української мови має бути передусім оптимальним за структурою, цікавим, щоб сприяв розкриттю творчого потенціалу школярів, активному функціонуванню інтелектуальних і вольових сфер, забезпеченню позитивної мотивації набуття життєво необхідних умінь і навичок, стимулював до прийняття самостійного рішення, знаходження виходу з різних природних і уявних ситуацій, щоб інтегрував знання й уміння з інших предметів тощо;

3) особистісно зорієнтований підхід у процесі навчання мовлення передусім має відбитися на **структурі** такого уроку, а саме: а) забезпечення мотивації, приміром, через створення проблемної ситуації, з'ясування необхідності набутих умінь під час виконання завдань на уроці для подальшого навчання, майбутньої трудової діяльності тощо, активізація опорних знань і умінь учнів; б) представлення теми та очікуваних навчальних результатів; в) презентація необхідної для учнів інформації; г) забезпечення виконання системи вправ і завдань, спрямованої на формування комунікативних умінь і навичок; д) рефлексія результатів (оцінювання результатів уроку, підбиття його

підсумків), яка містить порівняння досягнутих результатів на уроці з очікуваними, їх аналіз і висновки, коригування набутих умінь і навичок, визначення нових тем (проблем) для розв'язання їх, складання плану подальшої роботи тощо;

4) активне стимулювання учня до самооцінної освітньої діяльності, зміст і форма якої повинні забезпечувати учневі можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження в процесі перебігу оволодіння знаннями й уміннями (Якиманська І.)

В.Сериков, описуючи й характеризуючи особистість дитини через її *функції*, важливі для організації педагогічного процесу, виділяє такі з них:

- функція вибірковості (здатність людини до вибору);
- функція рефлексії (особистість повинна оцінювати своє життя);
- формувальна функція (формування образу «Я»);
- функція відповідальності («Я відповідаю за все»);
- функція автономної особистості (у міру розвитку вона дедалі більше стає вивільненою від інших факторів) [7].

Особистісно орієнтована освіта повинна створити умови для повноцінного розвитку цих функцій.

Нині навчальний процес стає важливим *мотиваційним фактором* за умови його спрямованості на формування стійкого інтересу школярів до опанування української мови, їхнього прагнення досягти успіху під час учіння, на розвиток потреби учнів цей інтерес задовольняти й на створення умов, які сприятимуть активізації мотиваційної сфери учнів та успішному оволодінню ними вмінням учитися в творчому режимі. Тому вважаємо дуже актуальним формування *позитивної мотивації* в процесі навчання української мови учнів основної школи [9].

Мотиваційний етап уроку надає сенсу навчальній діяльності й указує на ймовірне і корисне практичне застосування. Варто наголосити, що на уроках різних типів проведення мотиваційного етапу має свої особливості. Наприклад, ставлячи запитання, учитель виводить учнів на усвідомлення необхідності

вивчення теми (*для чого необхідно вивчити мовний матеріал? Де на практиці його можна застосувати? Яку користь він може принести? Які мовленнєві вміння підвищують рівень культури мовлення? Які комунікативні вміння допоможуть успішно розв'язати проблему в ситуації конфлікту?*). Запитаннями розвивального характеру вчитель спрямовує учнів на усвідомлення пізнавальної потреби у визначенні проблемних аспектів із питань саморозвитку й вивчення програмного матеріалу з української мови.

Зауважимо, що роль діяльнісної (стратегічної) змістової лінії програми виявляється у формуванні *мотивації навчання*, здатності організовувати учнів свою працю для досягнення результату, дає змогу вибудувати цілеспрямовану лінію поведінки для успішного виконання певного завдання; удосконаленні загальнонавчальних умінь, оволодінні *творчими, естетико-етичними вміннями*, які визначають успішність мовленнєвої діяльності.

Отже, формування мотивації – це насамперед створення умов для появи внутрішніх спонукань до навчання, усвідомлення їх самими учнями й подальшим саморозвитком мотиваційної сфери. Тому важливим завданням учителів є *створення реальних й уявних ситуацій спілкування* на уроці української мови, використовуючи для цього різні форми, методи й прийоми роботи. Наявність елементів пошукової діяльності на уроках української мови, пізнавальних мотивів й емоційний стан учнів забезпечують їм вихід із навчальної діяльності в самоосвітню й творчу.

В оновленій програмі з української мови в діяльнісній змістовій лінії, наприклад, у 8-9 класах передбачено, що учні *самостійно* визначають мотив і мету власної пізнавальної й життєтворчої діяльності, відповідно до якої планують діяльність, оцінюють проміжні й кінцеві результати і роблять відповідні корективи; удосконалюють і поглиблюють загальнопізнавальні (інтелектуальні, інформаційні) вміння, намагаючись самостійно систематизувати, зіставляти, інтерпретувати здобуту інформацію з різноманітних джерел; переносити раніше здобуті знання й набуті вміння в нову ситуацію; помічають і формулюють проблеми в процесі навчання й

життєдіяльності; критично оцінюють свої вчинки, узгоджуючи їх із загальнолюдськими моральними нормами, виявляючи готовність і здатність творити добро словом і ділом.

Дидактичним резервом для формування комунікативної компетентності учнів 8-9 класів у процесі навчання української мови є розвиток рефлексійних умінь і навичок. Саме *рефлексія* допомагає школярам сформулювати здобуті результати, перевизначити мету подальшої роботи, скорегувати свій освітній шлях. Рефлексійна діяльність дає змогу учневі усвідомити свою індивідуальність, оскільки учень виявляє себе в тих пріоритетних для нього способах діяльності, які властиві його індивідуальності. Отже, «рефлексія – необхідна умова для того, щоб учень і вчитель бачили схему організації освітньої діяльності, конструювали її відповідно до своїх цілей і програм, усвідомлювали проблеми, що виникають, та інші результати [8, с. 35]».

Рефлексійний етап сприяє усвідомленню:

1) якості вивченого теоретичного матеріалу й практичного його застосування (*тематична рефлексія*), яка допоможе учням усвідомити ту частину мовного матеріалу, що засвоюється легко, і ту, яка вимагає більших зусиль;

2) інтелектуальних способів мисленнєвої й мовленнєвої діяльності (*інтелектуальна рефлексія*), що сприятиме опануванню раціональних способів засвоєння як мовного, так і мовленнєво-комунікативного матеріалу, спираючись на суб'єктивний досвід кожного учня;

3) шляхів самореалізації й саморозвитку в навчально-виховному процесі (*соціальна рефлексія*), яка спонукає до аналізу стосунків, що склалися між учнями в процесі спільної праці, усвідомлення впливу комунікативних засобів на результативність роботи. Важливо підкреслити значення спілкування в співробітництві, визначити внесок кожного учня в результат спільної діяльності.

Для формування й розвитку рефлексійних умінь і навичок в учнів 8-9 класів на уроках української мови пропонуємо використовувати навчально-

практичні й навчально-пізнавальні завдання, що вимагають від учнів самостійної оцінки чи аналізу власної навчальної діяльності з позицій відповідності здобутих результатів навчальним завданням, цілям і способам дій, виявлення позитивних і негативних факторів, що впливають на результати та якість виконання завдання, а також самостійного визначення навчальних завдань (що треба змінити, виконати по-іншому, додатково дізнатися і т. п.); вираження ціннісних суджень, своєї позиції з обговорюваної проблеми на основі наявних уявлень про соціальні, особистісні й естетичні цінності, морально-етичні норми, а також аргументації (пояснення або коментаря) своєї позиції. Наприклад:

Проаналізуйте й зробіть висновки про результати навчальних досягнень. Чи задоволені ви собою? Чого навчилися на уроці? Що пригадали? Які матеріали викликали найбільший інтерес? У чому ви вбачаєте перспективність і важливість мовної компетентності?

Проаналізуйте сьогоднішній урок і скажіть, що ви пригадали з раніше вивченого, а що дізналися нового? Що сприяло й заважало вашим досягненням на уроці? Оцініть свої навчальні досягнення.

Зіставте результати особистої навчальної діяльності з метою, яка ставилася на початку вивчення розділу (по кожному з пунктів). На основі цього зіставлення оцініть, наскільки успішною була ваша діяльність.

Проаналізуйте свою роботу на уроці, дайте відповідь на такі запитання: Чи розумію я важливість теми уроку? Навіщо мені потрібні знання про мову? Яке значення для мене нині й у майбутньому має ця інформація? Чи були труднощі для мене в засвоєнні матеріалу? Чи можу я організувати свою самостійну роботу над поглибленням знань про мову? Що саме для мене було відкриттям? Чи є не зрозумілі для мене питання?

Варто також наголосити на тому, що в сучасних умовах навчання дуже важливим є етап домашнього завдання, який має бути спрямований на усунення проблем у засвоєнні теоретичного матеріалу, вироблення певних умінь і навичок, а також на розвиток творчих здібностей учнів.

Цей етап здебільшого виконується якимось формально, указуються визначені в підручнику вправи й завдання для роботи вдома, номери параграфів тощо. Проте під час визначення змісту й характеру домашнього завдання потрібно враховувати особливості кожного типу уроку. Наведемо приклади.

Якщо урок української мови був *вступним*, то домашнє завдання може бути диференційованим. Клас можна розподілити за базовим, підвищеним чи поглибленим рівнями на основі діагностики рівня знань і вмінь. Учні 8-9 класів, які визначили індивідуальний темп вивчення навчального матеріалу з української мови, можуть спланувати етапність самостійного пізнання й відобразити їх в індивідуальній програмі (визначити довготривалі й короткотривалі цілі, запланувати шляхи досягнення їх учнями).

На уроці *вивчення нового матеріалу* можна запропонувати завдання за трьома рівнями складності (базовий, підвищений, поглиблений) – на вибір учнів. Його зміст може бути спрямованим на засвоєння мовного й мовленнєвого матеріалів, під час опрацювання яких учні стикаються з певними труднощами.

Важливим у навчанні мови є урок *удосконалення мовних і мовленнєвих умінь і навичок*, у шкільній практиці із-за браку часу, на жаль, він проводиться нечасто. На ньому для домашнього завдання, з огляду на результати попереднього етапу уроку, можна учням 8-9 класів надати можливість вибору. Ці завдання можуть стосуватися як теоретичних знань, так і практичних умінь і навичок. Для учнів із низьким рівнем інтенсивності й ефективності навчальної діяльності можна організувати консультативну допомогу (з боку вчителя, однокласників). Для тих, хто успішно впорався із завданням на уроці базового рівня, можна запропонувати додому завдання підвищеного рівня, а для здібних учнів – завдання поглибленого рівня.

За результатами *уроку систематизації й узагальнення вивченого*: учитель може запропонувати диференційовані завдання корекційно-розвивального характеру або надати можливість учням самим обрати так зване «корисне» для

них завдання, зокрема і з огляду на підготовку до тематичного оцінювання їхніх навчальних досягнень з української мови.

Після *уроку контролю* домашнє завдання здебільшого має виконуватися учнями за бажанням. Якщо ж вони обирають завдання ля виконання вдома після таких уроків, то це свідчить про наявність високого рівня мотивації вивчення української мови.

На уроках *рефлексії, корекційно-розвивального типу* учням 8-9 класів пропонуємо обрати індивідуальне завдання на закріплення знань і вмінь із тієї теми, яка викликає труднощі. Варто зауважити, що, ураховуючи такий принцип особистісно орієнтованого навчання, як вибір індивідуальної освітньої траєкторії, «учень має право на усвідомлений і узгоджений із педагогом вибір основних компонентів своєї освіти: змісту, цілей, завдань, темпу, форм і методів навчання, особистісного змісту навчання, системи контролю й оцінювання результатів [8 с. 29]».

Окремою надзвичайно важливою проблемою є *оцінювання навчальних досягнень учнів*. Зупинимося коротко на трьох формах оцінювання в умовах компетентнісного підходу.

Передусім – це *усна індивідуальна відповідь на уроці*, що адресується не лише вчителєві, а й усьому класу, і яку повинен використати вчитель для формування комунікативної компетентності (наприклад, учитель пропонує обговорити відповідь товариша на основі запитання про те, за що усну відповідь можна оцінити? Або вчитель завчасно обумовлює, що він оцінює лише форму подачі матеріалу, а зміст оцінюють учні) тощо.

Під час *фронтального опитування* дуже важливо вчителєві правильно дібрати й поставити такі із запитань, якими передбачено неоднозначну відповідь, створюючи таким чином ситуацію дискусії, до якої залучатимуться й інші учні.

Під час *контрольної (самостійної)* роботи в умовах компетентнісного підходу вчитель повинен попередньо ознайомити учнів з критеріями

оцінювання навчальних досягнень. Тому, виконуючи контрольну роботу, учень повинен мати можливість:

- вибрати рівень складності виконуваної роботи;
- вибрати термін виконання контрольної роботи на запропонованих завчасно як мінімум двох дат або (за необхідністю) виконувати її двічі;
- використовувати додаткові джерела інформації;
- апелювати виставлену вчителем оцінку [7, с. 70.]

На думку деяких авторитетних учених, людина стає компетентною саме в той момент, коли в неї формується вміння самостійно оцінити свою діяльність та її результати.

Безперечно, окреслювати коло проблем легше, ніж працювати в напрямі розв'язання їх (у теоретичному чи практичному плані). Тому важливо дотримуватися етапності, поступовості, уміти помічати те, що було спочатку, чітко формулювати кінцеву мету. Вона ж полягає в тому, щоб бачити учня (випускника), готового до життя в нових, досить непростих умовах.

А досягти цього можна лише навчивши його аналізувати абсолютно все, що відбувається навколо, виділяти із суцільного потоку синтезно-інтегральну суть інформації, яка постійно зростає, і яка визначає квінтесенцію загальнолюдських цінностей, виробляти у свідомості учнів взаємозв'язок між здобутими знаннями й успіхами в житті й діяльності, відповідати за власні вчинки.

Аннотація. В статье раскрыты особенности обучения украинскому языку учащихся 8-9 классов сквозь призму современных подходов, сосредоточено внимание учителей на способах обучения в условиях компетентностного, личностно ориентированного и деятельностного подходов. Сделаны акценты на необходимости обеспечения мотивации обучения учащихся, рефлексии, на особенностях домашнего задания в соответствии с типом урока, некоторые аспекты контроля знаний.

Ключевые слова: компетентностный, личностно ориентированный, деятельностный подходы, мотивация обучения, рефлексия, оценка знаний учащихся.

Abstract. The article reveals peculiarities of Ukrainian language teaching in grades 8-9 through the prism of modern approaches, focusing on ways of training teachers in the conditions of competence, personality and activity-oriented

approaches. To focus on the need to ensure student learning motivation, reflection on the specifics of homework in accordance with the type of lesson, some aspects of the control of knowledge.

Keywords: competence, personality-oriented, activity approach, motivation training, reflection, assessment of students' knowledge.

Література

1. Компетентнісний підхід до навчання української мови в основній школі: матеріали круглого столу // Українська мова і література в школі. – 2012. – №4. – С.51 – 64.
2. Леонтьев А.А. Что такое деятельностный подход в образовании? / А.А. Леонтьев//Начальная школа: плюс-минус. – 2001. – № 1. – С. 3 – 6.
3. Омельчук С. «Підхід до навчання» як базова категорія сучасної лінгвістичної науки / С. Омельчук// Українська мова і література в школі. – 2013. – №2. – С. 2 – 8.
4. Освітні технології: Навч.-метод.посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; за ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий : В 2 т. [Текст] / Г. К. Селевко. – Т. 1. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с. – (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).
6. Сергеев И.С., Блинов В.И. Как реализовать компетентностный подход на уроке и во внеурочной деятельности: Практическое пособие / И.С. Сергеев, В.И. Блинов. – М.: АРКТИ, 2007. – 132 с.
7. Сериков В.В. Теория и практика личностно ориентированного образования: «Круглый стол» / В.В. Сериков. – Педагогика. – 1996. – №5. – С. 78.
8. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособие для учителя /А.В. Хуторской. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС. 2005. – 383 с.
9. Шелехова. Г.Т. Формування мотивації на уроках української мови в учнів основної школи / Г.Т. Шелехова // Теоретична і дидактична філологія: зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький. ФОП Лукашевич О.М., 2012. – Вип. 12. – С. 129 – 134.

Literatura

1. KompetentnIsniy pldhId do navchannya UkraYinskoYi movi v osnovnIy shkollI: materIali kruglogo stolu // UkraYinska mova I lIteratura v shkollI. – 2012. – №4. –S.51– 64.
2. Leontev A.A. Chto takoe deyatelnostnyi podhod v obrazovanii? // Nachalnaya shkola: plyus-minus. – 2001. – № 1. – S. 3 – 6.
3. Omelchuk S. «PidhId do navchannya» yak bazova kategorIya suchasnoYi lIngvIstichnoYi nauki / S.Omelchuk// UkraYinska mova I lIteratura v shkollI. –2013. – №2. –S.2 –8.
4. OsvItnI tehnologIYi: Navch.-metod.posIb. / O.M.PEhota, A.Z. KIktenko, O.M.Lyubarska ta In.; za red. O.M. PEhoti. – K.: A.S.K., 2004. – 256 s.

5. Selevko G.K. Entsiklopediya obrazovatelnykh tekhnologiy : V 2 t. [Tekst] / G. K. Selevko. – T. 1. – M. : NII shkolnykh tekhnologiy, 2006. – 816 s. – (Seriya «Entsiklopediya obrazovatelnykh tekhnologiy»).

6. Sergeev I.S., Blinov V.I. Kak realizovat kompetentnostnyy podhod na uroke i vo vneurochnoy deyatel'nosti: Prakticheskoe posobie. – M.: ARKTI, 2007. – 132 s.

7. Serikov V.V. Teoriya i praktika lichnostno orientirovannogo obrazovaniya: «Kruglyiy stol». – Pedagogika. – 1996. – №5. – S.78).

8. Hutorskoy A.V. Metodika lichnostno-orientirovannogo obucheniya. Kak obuchat vseh po-raznomu?: posobie dlya uchitelya /A.V.Hutorskoy. – M.: Izd-vo VLADOS-PRESS. 2005. – 383 s.

9. Shelehova. G.T. Formuvannya motivatsiy na urokah ukrayinskoYi movi v uchniv osnovnoYi shkoli / G.T.Shelehova // Teoretichna I didaktichna filologiya: zb. nauk. prats. – Pereyaslav-Hmel'niyskiy. FOP Lukashevich O.M., 2012. – Vip. 12. – S.129 –134.